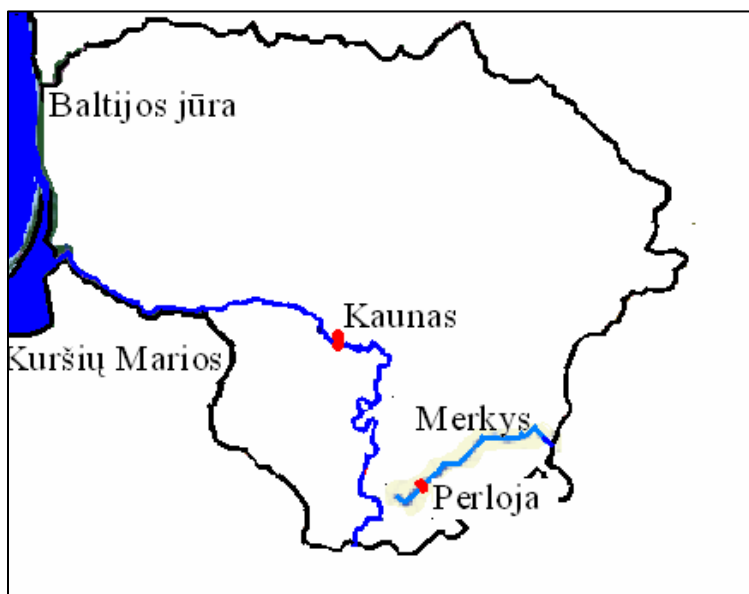

Perloja - arba kas yra nepriklausomybė

Pietų Lietuvoje yra toks kaimas Perloja, kurios vardas minimas 1378 m. Prūsijos kronikose. Per šimtmečius ten gyveno ypatingi žmonės, bet [retas kas](#) tai žinojo. Jų meilė nepriklausomybei [sušvytėjo](#) XX amžiaus pradžioje. Po pirmo pasaulinio karo Perloja, būdama visai maža, stojo pati save ginti prieš daug didesnes kariuomenes. Panašiai, kaip Dovydas prieš Galijotą. Lapkričio mėnesį bus

paminėti Perlojos tų laikų [žygdarbiai](#).

Tais laikais Perloja buvo strateginėje vietoje, prie svarbaus Vilnius – Druskininkai kelio, arti Vokietijos ir Lenkijos. Buvo aišku - jei Vokietija užsimanytų žengti į Rusiją, Perloja stovėtų jai ant kelio; jei Lenkija užsimanytų žengti į Lietuvą, Perloja stovėtų jai ant kelio. Kitaip sakant, jei kam [kliūtų](#), Perlojai kliūtų.

Taip ir buvo. Per pirmą pasaulinį karą, Lietuvai dar nepaskelbus nepriklausomybę, vokiečiai kariai ėmė [plėšti](#) Perlojos [sodybas](#), pasiimdami ko jiems reikėjo. Ir lenkų [raiteliai](#) ėmė [siautėti](#) po Perloją. O Rusijos kariuomenės belaisviai ją puldinėjo.

1918 metų lapkričio 13 dieną Perlojos žmonės susirinko prie bažnyčios. Jie norėjo pasitarti, ką daryti, nes jau daugiau taip gyventi nebegalėjo. Nors Lietuva buvo jau paskelbusi nepriklausomybę, Perlojos žmonės suprato, kad jaunutė, dar tik kuriama Lietuvos valstybė negali jiems padėti. Perlojai reikia pačiai tvarkytis.

Perlojoje gyveno keleta iš Rusijos kariuomenės sugrįžusių [rekrutu](#). Mat, carui Lietuvą valdant, buvo reikalaujama iš kiekvieno vyro [karinės tarnybos prievolė](#). Taigi, Perloja turėjo [patyrusiu](#) karių.

Žmonės nutarė išsirinkti komitetą, kuris būtų [įgaliotas](#) priimti sprendimus svarbiais klausimais. Tai buvo parapijos komitetas, nes tuomet kaimo gyvenimas sukosi aplink bažnyčią, bet komiteto nariai visi buvo [pasauliečiai](#). Komiteto pirmininku tapo raštingas perlojiškis Jonas Česnulevičius.

Jonas Česnulevičius

Nutarta pasirūpinti apsauga – suburtas tvirtų vyrų būrys, kurie apsiginklavo tuo, kuo įstengė. Apsaugos būriui vadovavo iš rekrūtų grįžęs Juozas Lukoševičius – karingas vyras. Ginkluotąjį būrį sudarė apie 80 vyrų, o reikalui esant imdavo ginklą ir dar apie 14 perlojiškių.

Dalis Perlojos apsaugos būrio

Taip pat buvo įsteigtas teismas ir milicija, rūpinamasi miškų priežiūra. Nors Perlojos žmonės nebuvo teisės mokslus išėję, tačiau geresnės tvarkos kaip tais laikais niekada nebuvę. Buvo priimtas net švenčių įstatymas – kurias dienas Perlojos gyventojai švęs.

Teisininkai buvo teisingi, [nešališki](#). Perlojos teismas taip išgarsėjo, kad į jį kreipdavosi ir iš tolesnių gyvenviečių žmonės. Perlojos teismas ypač griežtai baudavo už arklių ir [miško vogimą](#). Buvo įsteigtas ir [šalpos fondas](#) paremti ypač vargingai gyvenančioms šeimoms. Reikalauta palaikyti švarą ir tvarką. Ja rūpintis paskirtas darbštus jaunuolis.

Perlojos antspaudas

Perlojos komiteto nariai suprato, kad jie ne atskirą valstybę kuria, bet rūpinasi savo parapijos reikalais. Tačiau vienas iš keisčiausių sumanymų buvo Perlojos pinigai, kuriuos buvo pradėta [kalti](#), tik į [apyvartą](#) niekada nepateko. Bet savo [antspaudą](#) Perloja turėjo. Taigi, nors Perloja nebuvo atskira valstybė, ji taip susitvarkė, kad galėtų save valdyti ir išlaikyti tokią tvarką, kokios norėjo.

Perlojos apsaugos būrio vyrai taip gerai saugojo visus kelius į Perloją, kad [pagarsėjo](#). Kai vokiečių kariuomenė, pralaimėjusi karą, traukėsi iš Lietuvos, jos kariai [darydavo lanką](#), kad nepakliūtų perlojiškiams į rankas.

Kai lenkai atsisakė pasitraukti iš užgrobtų Lietuvos žemių ir grąžinti Vilnių Lietuvai, demarkacinė linija tarp Lenkijos ir Lietuvos vienu metu ėjo Merkio upe. Ta demarkacinė linija padalijo Perloją į dvi dalis, vieną dalį paskirdama Lenkijai. Perlojiškiai nedavė ramybės net ir lenkų reguliariosios kariuomenės būriams

Perlojos bažnyčia (nuotrauka iš wikipedia)

Tarpukariu perlojiškiai per porą metų pasistatė bažnyčią 1928-1930 m., o 1931 m. - paminklą Vytautui Didžiajam. Šį paminklą perlojiškiai išsaugojo per visą sovietų okupaciją.

Vytauto Didžiojo paminklas Perlojoje

Po Antrojo pasaulinio karo kaip ir visoje Lietuvoje daug Perlojos šeimų buvo išvežta į Sibirą. Daug perlojiškių stojo į partizanus ir žuvo miškuose, kovodami su okupantais.

Vytauto Didžiojo paminklo detalė

Dėl perlojiškių [gebėjimo](#) tvarkytis, sklido įvairiausi pasakojimai, o vėliau Perlojos savivalda ir buvo pavadinta „Perlojos respublika“.

Ar tu matai paraleles su Lietuva? Parašyk mums:

redaktore@laikaivaikams.org

Žodynėlis.

retas kas: mažai žmonių; very few people

sušvytėjo: suspindėjo, pasirodė; shone forth

žygdarbiai: heroiški nuveikimai; heroic deeds

kliūti: gauti mušti, būti užkliudytam; to be hit

plėšti: apvogti; to rob

sodybos: ūkiai; farmsteads

raiteliai: kariai, kurie kovoja ant žirgų; mounted cavalry

siautėti: daryti, ką nori, šėlti; to rampage

rekrutas: žmogus, kuris atlieka karinę prievolę; recruit

karinės tarnybos prievolė: reikalaujamas tarnavimas kariuomenėje; required military service

patyręs: tas, kas turi patyrimą, iš patirties moka ką nors daryti, pvz., kovoti; experienced

įgaliotas: jam duota teisė; to authorize

pasauliečiai: nepriklausantys kunigų luomui; layman

raštingas: mokėjo rašyti; tais lakais ne daug žmonių mokėjo rašyti; literate

nešaliskas: neobjektyviai palaikantis vieną pusę prieš kitą; partial, unfair, prejudiced

miško vogimas: vogimas medžių iš miško

šalpos fondas: pinigai pagalbai suteikti; charity fund

kalti pinigus: metalinius pinigus daryti, plakant metalą; to coin money

apyvarta: naudojimas, būti naudojamu; brought into circulation

antspaudas: ženklas, pažymintis dokumento valdišką oficialumą; official stamp

pagarsėti: pasidaryti plačiai žinomas; become famous

daryti lanką: apeiti aplinkui; go around, make a detour

gebėjimas: pajėgumas, mokėjimas; ability, know-how